

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sectio I. Definitur Causa in communi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

gistro audit, iam habet in se artem productam quæ influat postea, & consequenter iam erit Magister, nec noua doctrinâ indigebit. Constat ergo, tunc discipulum sine arte acquisitâ, solum percipiendo quæ audit, operatum esse.

Obiicies Primò, Ergo ars nec directiue potest concurrere ad artefactum, cum ab eo distet localiter. Nego consequentiam: quia ut concurrat directiue, sufficit ut eadem anima, quæ mouet immediatè manum, cognoscat per cognitionem existentem in ipsâ animâ in cerebro, etiam si cognitio non existat in manu, quia eadem est anima in utroque loco. Quocirca autem in brutis cognitio existens in capite, determinet alias actiones distantes, dicam Disputatione 1. de Animâ à num. 164.

Obiicies Secundò: Si ars solum influeret directiue, posset opus artificiosum fieri sine illâ,

quod est falsum. Nego Primò consequentiam, quia non solum requiritur ad opus causa efficiens, sed etiam directiua, ut patet in voluntate non valente amare sine cognitione, cum tamen cognitio non influat efficienter, sed solum directiue in amorem. Similiter lux non influat physice in meum motum localem, sed solum directiue, & tamen sine luce non poterit quis sine periculo errandi & cadendi per loca aspera incedere. Deinde distingo consequens. Potest absolute res artificiosa fieri sine arte, concedo consequentiam: potest enim homo vel nihil cogitando ita massam aliquam v. g. disponere, ut vel canis, vel hominis, vel alterius rei figuram efficiat. Potest ita facillè, & sine periculo errandi sine arte ac cum illâ, nego consequentiam, ut in simili de Logica Disputatione 111. à num. 35. dixi, & res est per se clarissima.

DISPUTATIO SEPTIMA.

De Causis incommuni.

TOTA hæc Disputatio de Causis incommuni & in particulari, valde utilis est ad vniuersam Philosophiam & Theologiam, idè oportet, quæ in eâ dixerimus, præ oculis habere.

SECTIO I.

Definitur Causa incommuni.

VARIAS causæ definitiones tradunt Conimbricenses 2. Physicorum cap. 7. quaestione 7. Pererius lib. 8. Physicæ cap. 1. P. Suarez Disputat. 12. Metaphysicæ sect. 1. Hurtadus Disputatione 8. Physicorum quaest. 1.

Prima, quæ nonnullis arridet, est, quam tradunt Conimbricenses supra art. 1. scilicet, *Causa est id, à quo aliud per se dependet*. Mihi tamen non placet, quia effectus etiam per se pendet ab aliquibus conditionibus, v. g. ab indistantiâ & approximatione cum causâ, & tamen illæ conditiones non sunt causæ.

Secunda est P. Suarezij supra, *Causa est principium per se influens esse in aliud*. Hanc reiciunt nonnulli, quia etiam iuxta illam Verbum diuinum unitum humanitati Christi Domini erit causa intrinseca Christi, quod falsum est. Hæc impugnatio non vrget, quia Verbum non influat esse in Christum Dominum; nam influere dicit productionem, Verbum autem non constituit Christum Dominum illum producendo, vel influendo aliud esse in illum, sed solum componendo intrinsecè, se ipsum humanitati communicando, quod proprie non est causare, nec influere, ut alibi dixi. Deinde, Verbum diuinum non potest dici absolute aliud à Christo, quia includitur in ipso Christo, sed aliud ab humanitate, quam non componit; sicut etiam ipsi Auctores, qui præfato argumento vtuntur, docent ob eandem rationem non posse dici, Christum esse aliud per se dependens ab humanitate; unde in-

ferunt, illi non conuenire definitionem causæ traditam à Conimbricensibus; ergo nec conuenire, ob eandem rationem quæ traditur à Suarezio, cum in utraque requiratur, effectum esse aliud à causâ, & differentia solum sit, quod Conimbricenses vtuntur verbo *dependere*, Suarez autem *influeret*; Christo autem Domino non minus conuenit *dependere* à Verbo, quam ab eo accipere influxum: imò dependentia verè conuenit, influxus autem non (ut ex dictis constat) ergo Verbo respectu Christi non magis conuenit definitio P. Suarezij, quàm definitio Conimbricensium, sed potius è contrario magis conuenit Conimbricensium quàm Suarezij.

Aliunde impugnatur definitio P. Suarezij ad hominem quidem, quia ipse docet, Christum Dominum se ipsum producere in Eucharistia, & esse causam sui, ergo non est de ratione causæ, *influeret esse in aliud*, tunc enim Christus est sui causâ, & non influat in aliud. Deinde, quia etiam principium per se influat esse in aliud, v. g. Pater æternus, qui est aliud suppositum à Filio, per se influat esse in aliud suppositum, & tamen non est causa Filij, ergo ea definitio non est propria causæ, quia (ut bene Hurtadus notauit) etiam potest dici Verbum aliud à Patre non in naturâ, sed in supposito.

Alij causam sic definiunt, *id à quo aliquid pendet ut ab influente per se*. Per se pendet excludunt principia, de quorum ratione non est dependentia effectus ab ipsis, ut patet in Patre æterno, à quo non dependet Filius, etiam si Pater sit principium illius; & hinc dicunt, Patrem non esse causam Filij diuini, neque utrumque causam Spiritus sancti. Sed contrâ clarè, quia Filius verè dependet à Patre; quia *dependere* nihil aliud est, quàm egere illo ad sui existentiam, Filius autem non potest esse sine Patre, ergo eget illo, ergo dependet ab illo, ergo causatur ab illo. Idem argumentum fit in Spiritu sancto. Sed respondent, negando Antecedens, quia dependentia dicit produci essentiam: cum autem, etsi producatur Filius à Patre

Patre aeterno, non tamen producat essentia Filij, ideo Filius non dependet à Patre, etiam si non possit esse sine illo, sicut nec dependet Pater à Filio, etiam si Pater non possit esse sine Filio.

- 4 Hi Auctores in questione de nomine videntur significationem gratis mutare: Dependencia stat sine influxu, ergo & sine productione essentiae. Antecedens patet, quia effectus pendet non solum à causa quae producit essentiam, sed & à conditionibus, quae non producant neque influunt; essentia item pendet à posteriori à suis passionibus, & materia à forma substantiali, & haec à dispositionibus, etiam si nihil horum non solum non producat essentiam, sed nec vilo modo influat. cur ergo ita gratis significationem huius vocis *dependencia* ad productionem essentiae solum significandam transfers? neque vllus vquam ita explicuit verbum *dependeo*. Legatur Calpurnius. Ad confirmationem ex Patre aeterno dico, eum dependere in re à Filio, quia sine illo non potest esse, communiter autem id solet negari, quia videtur hoc nomen sonare aliquam imperfectionem, non autem negatur, quia essentia non fit producta.

- 5 Quidam alius, supponens ex materia de Trinitate, personam diuinam producentem non posse concipi sine producta, eò quod producat constituitur per ipsam actualem productionem, quae non potest concipi sine suo termino; aliunde vero supponens ex Aristotele, causam esse priorem effectui, concludit, ideo vnam personam diuinam non esse causam alterius, quia non est prior altera. Admitto huic Auctori illam doctrinam de personis diuinis; quod vero propterea non dicantur causae, non possum mihi perluadere. Patres enim Latini, qui hoc nomen *causa* à diuinis ablegarunt, certe non attenderunt ad istam subtilitatem de prioritatem rationis *in quo*. Adde, Patrem aeternum non dicendum causam Filij, esse omnino inter Latinos certum. At non omnes negant eam prioritatem naturae in diuinis. Præterea alij in humanis, in causis necessitatis ad operandum non admittunt prioritatem *in quo*, sed à quo, quae etiam datur in diuinis, & tamen eas dicunt verè causas; ergo causa non constituitur per hoc quod sit prior naturae suo effectui. Quod verò ex Aristotele adducit, non est ad rem: Aristoteles enim, qui hoc mysterium Trinitatis prorsus ignorauit, non distinxit inter causam & principium propter hanc prioritatem.
- 6 Adde (quod est lepidius) Aristotelem Græcè scripsisse, Græcos autem Patres omnes Deo tribuere nomen *causa* respectu Filij, ergo causa apud Aristotelem & apud Græcos non requirit eam prioritatem *in quo*; vel si eam requirit, certè omnes Patres Græci Catholici sentiunt contra ipsum Hurtado, dari in Deo has prioritates *in quo*, vel quomodo ex vocabulo Aristotelico Græco, quod in diuinis admittitur, aliquid infert ex Aristotele circa vocabulum *causa* Latinum, & ab Aristotele ignoratum, de quo est tota quaestio praesens?

Ego dicendum puto, Latinos Patres, negantes in diuinis hoc nomen *causa*, attendisse ad rem manifestam & certam apud omnes, scilicet, essentiam diuinam non produci. Vnde et si forte antiquitus apud Latinos vniuersalius usurparetur hoc nomen, ipsos tamen Patres, ut facerent

distinctionem inter creaturarum productionem vbi essentia producit, & inter diuinam vbi essentia seu natura non producit, nomen *causa* restrinxisse ad significandam productionem essentiae seu naturae, ideoque causam in diuinis reiecit, nomen verò *principium* reliquisse in sua vniuersalitate, & ideo illud ibi admisisse. Hinc infero, causam sic posse definiti, *est illa quae per se insluit producendo essentiam*. Posset dicere, ergo qui producit accidentia, non est causa, quia non producit essentiam. Respondeo, hoc argumentum esse contra omnes: facile tamen soluitur, accidentia enim habent propriam essentiam realiter diuerfam ab essentia subiecti; at relationes diuinæ non dicuntur habere absolute essentiam, sed secundum quid, distinctam virtualiter à naturā diuinā. Et hoc sufficit pro quaestione de nomine.

Aduerte, à me non requiri ad rationem causae, ut influat in aliud vel in alium; quia puto, diuinitus idem posse, quoad secundum actionem, esse causam sui: in quo acquiesco P. Suarezio, qui minus consequenter in hoc loquitur propter dicta num. 2. Solum ergo debet causa influere in essentiam seu naturam rei productae.

SECTIO II.

In quo consistat essentialis causa conceptus in actu primo.

Q VÆRIMVS, vtrum causa in actu primo, & ut potest operari, includat actionem ipsam quae operatur, saltem ut possibilem, an verò prae se dicat ipsam entitatem causae, quae se sola sit potens causare effectum.

Recentiores nonnulli apud Hurtadum Disputatione 8. §. 18. opinati sunt, causam in actu primo includere duo, & ipsam entitatem causae, & actionem possibilem; hanc in obliquo, illam in recto, sicut album includit duo, & subiectum in recto, & albedinem in obliquo. Probat suam sententiam, quia causa in actu secundo dicit actionem existentem, per quam formaliter constituitur causans, sicut subiectum per albedinem constituitur album; ergo causa in actu primo debet includere ipsam actionem in actu primo, id est ut possibilem. Patet consequentia, quia idem, quo existente res aliqua constituitur in ratione existentis ut possibile, debet constituitur eandem rem in ratione possibilis. v.g. per animalitatem & rationalitatem existentem constituitur homo actu existens, per eandem, ut possibilem, debet constitui homo in ratione possibilis; ergo si per actionem actu existentem constituitur causa actu causans, per actionem ut possibilem constituitur in ratione potentis operari, seu in actu primo. Ex his inferunt, ipsam entitatem causae, ut separatam ab actione possibili, non dicere relationem ad effectum, quia ut sic est entitas absoluta: neque enim ut sic magis respicit effectum, quam accidens respiciat substantiam, & creatura Deum; sed nec creatura respicit Deum transcendentaliter, nec substantia accidens, cum possit creatura & accidens intuitiue cognosci, quin cognoscatur Deus aut substantia, ergo nec entitas causa respicit effectum. Confirmatur, quia si causa respiceret effectum, & effectus causam, causa se ipsam saltem mediare respiceret, quod repugnat: si verò confi-